

1. אסנת קקון
 2. אופיר אסולין
 3. ניר גדקר
 4. סיגל אבודרהם
 5. האגודה לזכויות האזרחי בישראל
- ע"י ב"כ עו"ד טל חסין ו/או עו"ד אבנר פינצ'וק
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

העותרים

נגד

1. שר התיירות
 2. משרד התיירות
- ע"י פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
שדרות וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן-גוריון
ירושלים, ת"ד 49029, מיקוד 9149001
טל' 073-3925687, פקס 02-6467011
3. המוסד לביטוח לאומי (משיב פורמלי)

המשיבים

הודעה מטעם המשיבים 2-1

1. בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד, מוגשת בזאת הודעה מטעם המשיבים.
2. עניינה של העתירה בבקשת העותרים כי המשיבים "יתקינו ויפרסמו נוהל מפורט לטיפול בעררים שהגישו תושבים מפונים על הקביעה כי התגוררו בבתי מלון על חשבון המדינה במהלך הפינוי ולהכריע בהם".
3. הלכה למעשה, העתירה עוסקת בקושי הטמון בעריכת הבירור העובדתי הנדרש לצורך הכרעה במחלוקת העובדתית שנוצרה במצב בו נמסרו הצהרות עובדתיות סותרות מטעם גורמים פרטיים שונים – המפונה ומתקן האירוח – אשר אינן יכולות לדור בכפיפה אחת לצורך תשלום מטעם המדינה. מצד אחד, הוגשה למוסד לביטוח לאומי בקשה של מפונה לקבלת מענק אכלוס הנסמכת על הצהרתו כי הוא לא שהה בתקופה הרלוונטית במתקן אירוח שבמימון המדינה; ומצד שני, נמסר דיווח מטעם מתקן אירוח לפיו המפונה לן במתקן באותה תקופה. ביחס לסיטואציה זו, העותרים מבקשים כי משרד התיירות יהיה זה שיכריע במחלוקת העובדתית באמצעות הכרעה בין הגרסאות העובדתיות השונות, הסותרות זו את זו, על פי הנתונים להם טוען כל אחד מהצדדים האמורים.
4. עמדת המשיבים, כפי שהוצגה בתגובה המקדמית מטעמם, היא כי הכרעה במחלוקת עובדתית מסוג זה, בין צדדים פרטיים, חורגת מגדר הסמכות המינהלית הנתונה למשרד התיירות ורחוקה מתחום מומחיותו. לשיטת המשיבים, מדובר בהכרעה שהיא במהותה הכרעה עובדתית המסורה לערכאה שיפוטית מתאימה, או לגורם מעין-שיפוטי בעל סמכות שפיטה שהוסמך בחקיקה ראשית להכריע בה. הכל כמפורט בתגובה המקדמית לעתירה.

5. בדיון שהתקיים בעתירה ביום 11.9.25 התבקשו המשיבים לשקול אם הם נכונים להסכים להליכי בוררות, אשר יתקיימו בין המדינה מצד אחד לבין המפונים מצד שני, לצורך ההכרעה בשאלה העובדתית היכן שהו המפונים בתאריכים הרלוונטיים לטענותיהם. בהודעת העדכון שהוגשה מטעם המשיבים ביום 11.12.25, נמסר כי אין בידי המשיבים להסכים לקיום בוררות במתווה שהוצע על ידי בית המשפט הנכבד, מן הטעמים שפורטו בהודעה.
6. לצד האמור, מתוך רצון למצות את הבחינה באשר לאפשרויות שעשויות ליתן מענה לסוגיה נושא העתירה, נבחנו חלופות נוספות. בחינת החלופות השונות נערכה בתיאום עם משרדי הממשלה השונים הרלוונטיים לעניין, בדרג מקצועי ובדרג משפטי, והיא כללה התייעצויות עם גורמים בכירים וכן בדיקות שונות.
7. כחלק מן הפעולות המקדמיות שנעשו על מנת למצות את הניסיונות להציע הצעה שעשויה ליתן מענה, ולו חלקי, לעניינה של העתירה, בשים לב להערות בית המשפט הנכבד, משרד התיירות איתר וטייב את הנתונים הרלוונטיים הנמצאים בידיו. בחינת נתונים אלה העלתה כי יש 1,445 מפונים שפנו בעניין ופנייתם טרם נפתרה (זאת לאחר שמשרד התיירות סייע לתווך בין הצדדים למחלוקת וצמצם בצורה משמעותית ביותר את מספר הפניות התלויות ועומדות, מכ-13,000 פניות ל-1,445 כאמור). עוד עלה, כי ביחס ל-797 מפונים (כ-55% מסך הפניות התלויות ועומדות) הועלו טענות הנוגעות לתקופה שקדמה למועד תחילת ההסכמים שנערכו בין משרד התיירות לבין מתקני האירוח, בהמשך להחלטות הממשלה מס' 975 מיום 18.10.23 והחלטת הממשלה מס' 988 מיום 23.10.2023.
8. כאן המקום לציין, כי בשבועות הראשונים של המלחמה, עד להטלת האחריות על משרד התיירות וגיבוש ההסכמים עם מתקני האירוח, המימון הנדרש בגין מתקני האירוח הועבר על ידי משרד הפנים (ביחס לתושבי יישובי עוטף עזה בטווח של 4 ק"מ מהגדר ותושבי הצפון בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול) ועל ידי רח"ל ("רשות החרום הלאומית") (ביחס לתושבי היישובים בטווח של עד 3.5 ק"מ מגבול הצפון ותושבי יישובי העוטף בטווח של עד 4 ק"מ מהגדר).
9. ממשרד הפנים נמסר, כי בפרק הזמן הרלוונטי, מימון עלויות האירוח, נעשה באמצעות העמדת תקציב לרשויות המקומיות. במקרים בהם העמדת התקציב נעשתה שלא באמצעות הרשויות המקומיות התשלום למיתקני האירוח הועבר באמצעות חברה פרטית שעמה התקשר המשרד לעניין זה (חברת גייד 21). במקרים שבהם הרשויות ביצעו ישירות את הטיפול במפונים, התקציב הועמד לרשויות המקומיות, ולא למתקני האירוח, כאשר הרשויות המקומיות היו אמונות על ההשמה של אוכלוסיית המפונים ועל ההתקשרות עם מתקני האירוח. העמדת התקציב לרשויות במקרים אלו, נעשתה על בסיס עדכון של הרשויות לגבי היקף התושבים שהרשות נדרשה לממן את עלויות הלינה עבורו במתקני האירוח. ממשרד הפנים, נמסר כי בשני המסלולים, אף כאשר הועברו אליו רשימות שמיות של מפונים, הוא בדק לצורך העמדת התשלום רק את מספר התושבים בגינם נדרש להעביר תשלום ולא האם בפועל תושבים אלה לנו במתקן אירוח, ובאיזו תקופה.

10. אשר לטיפול של רח"ל בהעברת תשלומים למתקני האירוח, הופעל מנגנון ייעודי להפעלת תקציבי משרד הביטחון לקליטת מפונים במתקני אירוח. ממשרד הביטחון נמסר כי התקציב הועבר ישירות לרשויות המקומיות, ולא למתקני האירוח. אף במקרה זה, הרשויות המקומיות היו אמונות על ההשמה של אוכלוסיית המפונים ועל ההתקשרות עם מתקני האירוח.
11. דומה, כי נתונים אלה מצטרפים ומחזקים את המסקנה כי משרד התיירות, כשלעצמו, לא מחזיק במידע רלוונטי על מנת לאמת או להפריך את טענותיהם של מי מהצדדים ולהכריע במחלוקת, והדברים נכונים גם ביחס למשרד הפנים ולמשרד הביטחון, כפי שתואר.
12. לגופו של עניין, בעקבות בחינת הנתונים, קוימו התייעצויות נוספות, הכל מתוך רצון למצות את האפשרות להציע מתווה חלופי העשוי לשרת את הצורך בהכרעה בשאלה העובדתית היכן שהו המפונים בתאריכים הרלוונטיים לטענותיהם. ואולם, בהינתן אופי ההכרעה הנדרשת, כפי שהוסבר בהרחבה בתגובה המקדמית, לא עולה בידי המדינה להציע פתרון כאמור. למען הסדר הטוב יצוין כי העניין הובא גם בפני קובעי המדיניות אשר לא מצאו מקום לשנות ממסקנה זו.
13. כאן המקום להזכיר כי החל מחודש דצמבר 2023 משרד התיירות סייע בצורה מאומצת, תוך השקעת משאבים ניכרים, כדי לתווך בין מתקני אירוח לבין המפונים, במציאת פתרונות לטענות הסותרות. משרד התיירות פעל בדרך זו בשים לב לנסיבות החריגות עד מאוד של התקופה, מתוך רצון לסייע למפונים שהתפנו מבתייהם מכורח הנסיבות ולא מבחירה, ולמתקני האירוח המתמודדים עם אתגרים כלכליים חריגים ושונים, ותוך חריגה מתחום המומחיות של המשרד והתפקידים המוטלים עליו בשגרה. מאמצים אלה של משרד התיירות בתיווך בין הצדדים למחלוקת נחלו הצלחה רבה. כאמור, בהמשך התקופה הוגשו למעלה מ-13,000 בקשות לבירור כאשר במרביתן המוחלט הגיעו הצדדים להסכמות, בסיוע של משרד התיירות. ואולם, לאחר שהנושא נבחן שוב, כמתואר לעיל, נמצא כי אין בידי המשיבים להציע פתרון ביחס ל-1,445 הפניות שטרם נפתרו.
14. ביחס לפניות שטרם נפתרו, המשיבים יבקשו גם להזכיר כי אל מול הפתרון המוצע על ידי העותרים במסגרת הסעד המבוקש, על הקשיים הכרוכים בו כפי שפורטו בתגובה המקדמית ובייחוד הזמן שיידרש להקמת מנגנון מעין זה בחקיקה ראשית – וביתר שאת על רקע תקופת הבחירות בה מצויה מדינת ישראל כעת – והמשאבים הרבים שיושקעו בו ביחס להיקף המקרים שנותרו במחלוקת, קיים פתרון חלופי בדמות פנייה לערכאה שיפוטית מתאימה, בהליך בין הצדדים הפרטיים. אפשרות זו זמינה באופן מיידי עבור העותרים, ולמעשה, כפי שנודע למשרד התיירות, ננקטה על ידי מפונים במספר מקרים עד כה. המדינה כמובן תכבד את ההכרעה העובדתית שתיקבע על ידי הערכאה השיפוטית ותפעל בהתאם לה, ככל שיידרש.
15. העובדות המפורטות בהודעה זו הנוגעות למשרד התיירות נתמכות בתצהירו של בנטי יעקוב, מרכז בכיר (ניתוח נתונים כלכליים וסטטיסטיים) אגף תכנון, מדיניות ואסטרטגיה, לשעבר מנהל חמ"ל "חרבות ברזל" במשרד התיירות, לרבות ניהול צוות הטיפול בפניות מפונים בנוגע למענק אכלוס עצמאי.

העובדות המפורטות בהודעה זו הנוגעות למשרד הפנים אושרו על ידי גב' ענבר דהרי ממנהל שירותי חירום במשרד הפנים. בשל אילוצים לוגיסטיים לא ניתן היה להחתימה על תצהיר במועד הגשת התגובה. תצהיר חתום על ידי יוגש לבית המשפט הנכבד בימים הקרובים.

העובדות המפורטות בהודעה זו הנוגעות למשרד הביטחון אושרו על ידי מר איציק גיא, רח"ט הפעלה ברשות החירום הלאומית, במשרד הביטחון. בשל אילוצים לוגיסטיים לא ניתן היה להחתימו על תצהיר במועד הגשת התגובה. תצהיר חתום על ידו יוגש לבית המשפט הנכבד בימים הקרובים.

היום, י"ב באב תשפ"ו

26 ביולי 2026

נעם נורקין בחלב, עו"ד

עוזרת ראשית במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

דניאל מארקס, עו"ד

ממונה במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה